

HE LLEGIT
NO SÉ ON

EVA PIQUER

Com es pot trencar dos cops, un cor?

Encara en ple dol pel seu pare, l'autora nigeriana Chimamanda Ngozi Adichie ha anunciat la mort de la seva mare

La vida està feta d'uns quants dies que semblen el pitjor de tots

“Resulta que el pitjor dia d’una vida sí que existeix, i sisplau, estimat univers, no vull que passi res pitjor que el superior”. Ho suplica l’escriptora nigeriana Chimamanda Ngozi Adichie en el llibre *Sobre el dol* (Fanbooks, traducció de l’anglès de Scheherezade Surià), unes reflexions escrites arran de la mort del seu pare, que va tenir lloc el 10 de juny del 2020. No pretenc ara presumir de visionària, però en llegir aquesta frase vaig pensar que l’autora en viuria d’altres, de pitjors-dies-de-la-seva-vida. El preu de viure, de continuar viu, és anar rebent patacades de tant en tant, en forma de pitjor-dia-de-la-teva-vida. O et mors ben jove (i tampoc és un pla gaire seductor) o veus morir les persones que estimes: això va així i ho sabem tots, encara que fem veure que no.

El cas és que, tal com ha confirmat aquest dijous l’escriptora en un post a Instagram, el passat 1 de març es va morir, de sobte, la seva mare. No feia ni nou mesos de la mort paterna. El món seguia –segueix– atacat per una pandèmia global. I Chimamanda Ngozi Adichie ha tornat a caure en un pou, esclar. “Com es pot trencar dues vegades, un cor? –es pregunta–. Estava immersa encara en el dol, amb prou feines tornava a poder respirar, i m’he submergit de nou en un dolor que ni tan sols es pot articular. ¿Com pot ser que la meva mare se n’hagi anat per sempre, i tan poc temps després del meu pare?”

Grace Adichie es va morir el dia que el seu marit hauria fet 89 anys. Era el

CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE

PERE TORDERA

primer aniversari que els seus parents havien de passar sense ell, recordant-lo, enyorant-lo. Havia de ser un dia dolorós, perquè les dates assenyalades solen reobrir les ferides fins a fer-les sagnar, però ho va ser molt més del que havien imaginat. El futur demana ser conjugat en condicional i, ni que acabi arribant, mai és com l’havies planejat.

En unes notes que caldria afegir com a apèndix a les noves edicions de *Sobre el dol*, Chimamanda escriu: “Quan se’t trenca el cor dues vegades, descobreixes emocions que no pots anomenar. Hi ha una emoció més buida que la tristesa. Hi ha una acceptació amarada d’incredulitat. El llenguatge et falla. Els tòpics es fan reals: el cor et pesa de veritat, no és només una metàfora. Els matins són tan foscos que no et pots llevar. El pols erràtic, la ràbia, la sorpresa, els petits moments d’oblit, els penediments, els in-

tents de fugir. Però del dolor no te n’escapes, el dolor és ineludible. Desitges anar enrere en el temps només per poder-la tornar a veure, per sentir com riu un cop més, per abraçar-la i fer-li petons. Ni que només fos per poder-te dir adeu, per poder tenir l’oportunitat d’acomiar-me de tu, per donar-te les gràcies per tot el que has fet per mi, per dir-te una altra vegada que t’estimo”.

“És impossible que s’hagi mort, perquè no me n’havia dit res!”

Chimamanda Ngozi Adichie ha trigat gairebé dos mesos a explicar públicament que se li ha mort la mare. Quan se li va morir el pare, una germana seva va enviar un missatge a un amic de la família per comunicar-li la mala notícia i ella va saltar: “No! No ho diguis a ningú, perquè si ho diem a la gent, es convertirà en veritat”. La seva mare, en saber que se li havia mort el marit, també va tenir una reacció irracionalment humana: “És impossible. Però si no me’n va dir res!” Com si la mort només existís quan l’anomenem. Com si els vius avisessin que es pensen morir com qui avisa que arribarà tard a casa perquè s’ha entretingut comprant flors.

“Fins ara, el dolor pertanyia a altres persones”, admet l’escriptora tot paint la pèrdua del pare. Volem creure que l’amor ens protegeix de la mort. “L’amor comporta –escriu Adichie–, encara que sigui inconscientment, l’arrogància de l’esperar que mai no et toqui el dolor”. De fet, va al revés: és perquè estímov, és perquè hi ha amor, que el dolor ens mata. I, si convé, ens remata. ♦♦

AIXÒ NO CAL DIR-HO

El poder de la secta

Sempre que penso en *Los Hombres de Harrelson* recordo Apol·loni de Rodes. Aquella sèrie sobre la unitat SWAT (operacions especials) suposava la decadència d’una edat d’or de les telesèries policiaques, que va des de *Mannix* fins a *Colombo*. Arribaven ara els tristos temps de *Baretta*, un menestral passat a Sherlock Holmes. L’escepticisme a mitjans de la dècada dels 70 era demolidor; per això el que es portava era *M*A*S*H**, tot el contrari del que volien plasmar aquell grupat de policies d’elit.

Els agents de Harrelson encara evocaven l’heroisme bèl·lic del Vietnam, la colla d’homes sols lluitant contra el mal al bell mig de la jungla. Que la jungla és el carrer ho diu la cultura popular nord-americana des de la dècada dels 50, des d’aquella pel·lícula de John Huston, *La jungla d’as-*

falt, i la novel·la homònima de Burnett. Al segle XXI ens el recordaria irònicament Randy Newman amb la cançó de capçalera del detectiu Monk, titulada *It’s a jungle out there*. Però abans, Duke Ellington va fer famosa, al Cotton Club de Harlem, una manera de tocar jazz a la qual va anomenar *jungle style*. Exotisme africà per a un públic blanc. Un mirall. Era l’any 1927, a les jungles de Chicago i Manhattan manaven Al Capone i els Genovese. És en aquella època quan va arribar Federico García Lorca a Colúmbia, i va escriure el llibre *Poeta en Nueva York*, amb la coneguda *Oda al rey de Harlem*. Lorca, volent fugir del tòpic de poeta dels gitanos andalusos, es va convertir en poeta dels negres de Nova York.

Però tornem a la nostra guerra. ¿Qui pot dir als homes de Harrelson que la guerra s’ha acabat? Per anul·lar la secta tan sols té força la societat en el seu conjunt.

La vida real tal com rajas’acaba imposant a les visions sectàries del món. Això es veu poc després amb l’aclamació pública de la sèrie *Hill Street Blues*. Allò que importa no és un grup determinat de policies, sinó la comissaria sencera (des del telefonista fins al cap) incardinada en el barri al qual pertany. Tancats en una furgoneta, els homes de Harrelson viuen al marge de la història, com aquells mariners que anaven d’una aventura fantàstica al’altra dins de la nau Argos, a les ordres de Jàson. Però aquest llibre d’Apol·loni de Rodes també era el crepuscle d’una vella Odissea. ♦♦

MINÚCIES JORDI LLOVET

Una conversa

Un que visitava les parades de llibres als Jardinetes de Gràcia, el dia de Sant Jordi, va sentir la conversa següent:

“Bon dia! ¿Que tindrien un exemplar de la *Divina Comèdia*?” “¿La adivina? No em sona que tinguem aquesta comèdia”. “No, home, la traducció de Josep Maria de Sagarra del Dante, patrocinada per Francesc Cambó”. “Miri, no l’acabo d’entendre. ¿No desitjaria una altra cosa?”

El comprador era un home de mitjana edat, cofat amb barret i amb un bastó de poc preu repenjat a l’avantbraç. Va i diu: “Home, si tinguessin aquesta nova edició que han fet dels *Col·loquis* d’Erasmus de Rotterdam...” “¿De Rotterdam? No tenim llibres holandesos”. “*Vaya por Dios*”, va dir a la castellana l’home del barret, contrariat. “¿Potser els *Assaigs*, de Montaigne? Es troben en català i en castellà”. “¿Assaigs? Miri, el dia de Sant Jordi més aviat es venen novel·les i llibres divulgatius. No em sona, això de Montaigne”. “Vaja! ¿I algun volum dels *Discursos*, de Cicero, publicats a la Bernet Metge?” “¿Discursos? Home, ¿que no en té prou amb les arengues dels candidats a un càrrec públic? No, no tenim discursos. De debò que ho sento”.

L’home del bastó tenia un aire desconcertat, com si de sobte la història hagués fet un salt cap a una època futura del tot incompreensible per a ell: “Tal vegada una edició barata d’*El Quijote*, per regalar a un fillol meu”. “Estimat senyor, avui més aviat venem llibres en català. ¿No vol pas un *Tirant*?” “No, ja en tinc tres edicions; però estaria content si tinguessin una antologia d’Ausiàs March”. “Perdoni –que li diu el llibreter–, però vostè demana llibres molt estranys”. “Home –va dir-hi el comprador–, depèn del que entengui per estrany. A mi em sembla estrany que la gent compri novel·les escrites a correu. Pensi que Flaubert necessitava sis o set anys per fer un llibre. Potser tenen *Madame Bovary*, que vull regalar a la meua filla”. “Em sona. N’havíem tingut fa uns quants anys, però no es venia i ja no el demanem al distribuïdor”. “Em deixa francament desolat. Ja no goso preguntar-li si tenen alguna novel·la de Henry Fielding”. “¿Es un *bestseller*?” “No, és un clàssic del segle XVIII anglès”. “Senyor, vostè a quina època viu?” “Al’època de la literatura que resisteix el pas dels segles”.

L’home va per acomiadar-se quan el venedor li diu a sota veu: “Miri, hi ha una pàgina que es diu Iberlibro.com on deuen sortir totes aquestes coses tan estranyes i tan antigues que desitja”. I el comprador, frustrat, però amb el consol de tenir a casa una biblioteca molt selecta, s’acomiaa cortament del venedor i enfila el camí de casa seva. S’ha tret el barret i s’hi venta, perquè té la impressió que s’ha tornat vermell de vergonya. ♦♦

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

